

Sygn. akt II Ca 680/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 kwietnia 2014 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Karina Marczak
Sędziowie:	SSO Robert Bury (spr.) SSR del. Tomasz Cegłowski
Protokolant:	sekr. sądowy Małgorzata Idzikowska-Chrzęszczewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 15 kwietnia 2014 roku w S.

sprawy z powództwa **A. J.**

przeciwko **Zakładowi (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w T.**

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji wniesionej przez powódkę

od wyroku Sądu Rejonowego w Gryficach

z dnia 24 kwietnia 2013 r., sygn. akt I C 404/12

1. **oddala apelację;**
2. **odstępuje od obciążania powódki A. J. kosztami postępowania apelacyjnego;**
3. **przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Gryficach adwokat W. Ł. kwotę 1 476 (jednego tysiąca czterystu siedemdziesięciu sześciu) złotych, w tym podatek od towarów i usług, tytułem pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.**

Sygn. akt II Ca 680/13

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Gryficach wyrokiem z dnia 24 stycznia 2013 roku oddalił powództwo wniesione przez A. J. przeciwko Zakładowi (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w T. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego - nakazu zapłaty z dnia 17 listopada 2011 roku wydanego przez Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie w sprawie XI GNc 2965/11 zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem z dnia 23 stycznia 2012 roku. Podając podstawę faktyczną powództwa powódka podniosła, że nie mogła brać udziału w postępowaniu, w którym zapadł nakaz zapłaty z uwagi na ciężką chorobę oraz fakt podjęcia leczenia operacyjnego. Podniosła także, że przysługuje

jej wobec pozwanej wierzytelność w kwocie ponad 100.000 złotych. Pozwany Zakład (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w T. wniósł o oddalenie powództwa twierdząc, że powódka nie wskazała na okoliczności mogące być podstawą powództwa przeciwegzekucyjnego, zaprzeczyła istnieniu przesłanek określonych art. 840 k.p.c.

Sąd ustalił, że 17 listopada 2011 roku Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie w sprawie XI GNc 2965/11 wydał w postępowaniu upominawczym nakaz zapłaty, w którym nakazał A. J. aby zapłaciła Zakładowi (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w T. kwotę 41.216 złotych z odsetkami ustawowymi, postanowieniem z 23 stycznia 2012 roku orzeczeniu nadano klauzulę wykonalności. Na podstawie wskazanego tytułu wykonawczego wierzyciel wszczął egzekucję. Od 2009 roku A. J. choruje na czerniaka złośliwego z przerzutami do dołu pachowego prawego, od 21 do 30 września 2011 roku była hospitalizowana w związku z przebytą operacją wycięcia guza, przebywała w szpitalu na Oddziale (...) Onkologicznej (...) Centrum Onkologii w S. w okresie od 20 do 28 marca 2012 roku. Orzeczeniem z dnia 2 kwietnia 2012 roku uznana została za całkowicie niezdolną do pracy do 31 marca 2014 roku.

Sąd przyjął, że powództwo opozycyjne przewidziane w art. 840 k.p.c. nie może prowadzić do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy zakończonej prawomocnym orzeczeniem sądu. Powoływanie się przez powódkę na fakt, że należność objęta nakazem zapłaty nie istnieje, nie może być przez nią podnoszona. Okoliczność, że z uwagi na zły stan zdrowia powódka nie mogła zaskarżyć nakazu zapłaty nie stanowi podstawy powództwa opozycyjnego, lecz może być podnoszona jako uzasadnienie wniosku o przywrócenie terminu do zaskarżenia nakazu zapłaty. Według Sądu I instancji, powódka nie wskazała wierzytelności mającej podlegać potrąceniu, nie podała, z jakiego stosunku prawnego wierzytelność ta miałaby wynikać, ani okoliczności faktycznych jej powstania. Brak podstaw do przyjęcia, że faktycznie istnieje wierzytelność, która mogłaby być przedmiotem potrącenia. Sąd pominął dowód z przesłuchania powódki, która mimo wezwania celem przesłuchania pod rygorem pominięcia dowodu nie stawiała się na rozprawę w dniu 24 kwietnia 2013 roku i nie przedstawiła żadnego usprawiedliwienia. Przed wyznaczonym na 8 października 2012 roku terminem rozprawy wniosła o przesłuchanie jej w miejscu zamieszkania, jednak wniosek ten nie został ponowiony przed rozprawą wyznaczoną na dzień 24 kwietnia 2013 roku.

Wyrok został zaskarżony apelacją przez powódkę bezpośrednio oraz wniesioną przez jej pełnomocnika.

Powódka domagała się zmiany zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa. Twierdziła, że istnieją postępowania sądowe potwierdzające jej roszczenie wobec powoda. Sąd nie dopuścił dowodów wniesionych przez powódkę.

Pełnomocnik powódki zaskarżył wyrok Sądu I instancji w całości zarzucając nieważność postępowania wskutek pozbawienia strony powodowej możliwości obrony praw przez niedopuszczenie powódki do złożenia zeznań. Powódka domagała się zmiany zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa ewentualnie jego uchylecia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I Instancji. Powódka wskutek choroby została pozbawiona możliwości zgłoszenia potrącenia w postępowaniu upominawczym. Dla udowodnienia potrącenia w rozpoznanej sprawie złożyła wniosek o jej przesłuchanie w miejscu zamieszkania z uwagi na zły stan zdrowia. Sąd rozpoznał sprawę na rozprawie 24 kwietnia 2013 roku pod nieobecność powódki, mimo jej wniosku o przesłuchanie w miejscu zamieszkania z uwagi na stan zdrowia. Z powodu wadliwości procesowych Sądu I instancji, powódka nie mogła brać udziału w postępowaniu co skutkuje nieważnością postępowania. Zamknięcie rozprawy i wydanie wyroku pod nieobecność powódki z pominięciem podnoszonego przez nią zarzutu potrącenia skutkuje nieważnością postępowania.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja jest bezzasadna.

Postępowanie apelacyjne przed sądem odwoławczym jest kontynuacją postępowania przed sądem pierwszej instancji, w dalszym ciągu następuje merytoryczne rozpoznanie sprawy, więc ustalanie faktów i ich subsumcja prawna. Sąd

Odwoławczy przyjmuje za własne ustalenia faktyczne Sądu I instancji, bez ich ponownego przytaczania. Ocena materialnoprawna powództwa jest prawidłowa, a Sąd odwoławczy nie stwierdził nieważności postępowania.

Stosownie do art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie. Twierdzenia faktyczne powódki jedynie częściowo odpowiadają ustawowym podstawom powództwa opozycyjnego. Okoliczności dotyczące stanu zdrowia powódki i niemożności wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym nie należą do kręgu okoliczności uzasadniających powództwo opozycyjne. Jediną okolicznością, która mogła potencjalnie stanowić przyczynę pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego, było odwołanie się do potrącenia; złożenia oświadczenia o potrąceniu skutkuje umorzeniem wierzytelności, więc jest zdarzeniem powodującym wygaśnięcie zobowiązania stwierdzonego tytułem.

Dla wywołania skutku potrącenia (zarzutu w procesie albo odwołania się do potrącenia mającego miejsce poza procesem) konieczne jest twierdzenie, jakie konkretnie wierzytelności, więc z jakiego tytułu oraz w jakiej wysokości objęte zostały tą czynnością prawną. Brak skonkretyzowania wierzytelności przedstawionej do potrącenia stanowi wystarczającą przesłankę dyskwalifikacji zarzutu potrącenia bez potrzeby analizowania, czy wierzytelność ta została wykazana w sposób przewidziany w przepisach k.p.c.; udowodnienie istnienia wierzytelności bez jej dostatecznego zindywidualizowania w ogóle nie wchodzi w rachubę (przykładowo wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 10 lipca 2009 roku, I ACa 416/09). Z twierdzeń powódki wynika, że podstawą powództwa opozycyjnego ma być potrącenie, jednak nie powołała jaka wierzytelność, t.j. z jakiego tytułu oraz w jakiej konkretnie wysokości została przedstawiona do potrącenia i wywołała ten skutek. W rzeczywistości twierdzenia powódki nie wskazują więc, że doszło do umorzenia wierzytelności stwierdzonej tytułem przez potrącenie z inną wierzytelnością, dlatego że nie skonkretyzowano wierzytelności potrącającej (przedstawionej do potrącenia). Twierdzenia powódki jedynie formalnie odpowiadają ustawowej podstawie powództwa opozycyjnego; w istocie nie można utrzymywać, że jego podstawą jest potrącenie z inną wierzytelnością. Z tej przyczyny, wobec braku twierdzeń faktycznych, dowody zgłoszone przez powódkę dla stwierdzenia istnienia wierzytelności potrącaniej, więc z jej przesłuchania w charakterze strony, stają się bezprzedmiotowe dla rozstrzygnięcia sprawy. Przyczyną pominięcia tego dowodu jest art. 217 § 2 k.p.c. (w poprzednim brzmieniu); zgłoszenie wniosków dowodowych dla stwierdzenia okoliczności niemających znaczenia dla rozstrzygnięcia (art. 227 k.p.c.) oznacza zgłoszenie ich jedynie dla wywołania zwłoki w postępowaniu. Rozważenie argumentacji Sądu odnoszącej się do przyczyn pominięcia dowodu z przesłuchania powódki w kontekście zarzutów apelacji staje się bezprzedmiotowe.

Dalszą konsekwencją tego twierdzenia jest przyjęcie, że pominięcie wniosków dowodowych, bez względu na ich znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, nie skutkuje pozbawieniem strony możliwości obrony praw, więc nieważnością postępowania.

Pominięcie przez Sąd I instancji dowodu z przesłuchania powódki odbyło się w zgodzie z art. 217 § 2 k.p.c., skoro nie wiadomo z jakiego tytułu i w jakiej wysokości wierzytelność powódki miała skutkować umorzeniem przez potrącenie wierzytelności stwierdzonej tytułem wykonawczym. Sytuacja taka nie skutkuje pozbawieniem strony możliwości obrony praw. Nieważność postępowania z tej przyczyny zachodzi wtedy, kiedy strona nie mogła brać udziału w postępowaniu sądowym lub jego istotnej części na skutek naruszenia przepisów postępowania przez sąd lub przeciwnika w sporze (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2013 roku, I CSK 654/12). Powszechnie przyjęto, że pozbawienie strony możliwości obrony swych praw nie dotyczy sytuacji, w której sąd pomija środki dowodowe zgłaszane przez stronę uznając, że materiał zebrany jest wystarczający do rozstrzygnięcia sprawy. Nieuwzględnienie przez sąd rozpoznawczy wniosków dowodowych strony nie stanowi pozbawienia możliwości obrony jej praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. i nie może uzasadniać zarzutu nieważności postępowania. W przepisie tym chodzi jedynie o takie sytuacje, w których na skutek wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej, strona nie mogła brać i faktycznie

nie brała udziału w całym postępowaniu lub jego istotnej części, nie zaś o nieuwzględnianie wniosków dowodowych strony, nawet bezpodstawne (przykładowo wyrok Sądu Najwyższego z 18 marca 2014 roku, II PK 256/12).

Odmowa przeprowadzenia dowodów powołanych przez stronę nie stanowi pozbawienia jej możliwości obrony swych praw, powodującego nieważność postępowania. Może zaś - w zależności od okoliczności - stanowić uchybienie procesowe mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy (wyrok Sądu Najwyższego z 23 października 2008 roku, V CSK 131/08). Nieprzeprowadzenie dowodu z przesłuchania powódki nie mogło być w rozpoznanej sprawie podstawą zarzutu apelacyjnego opartego na twierdzeniu naruszenia przepisów postępowania. Podczas ostatniej rozprawy Sąd oddalił wnioski o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania powódki w charakterze strony, nie zgłoszono zastrzeżenia do protokołu opierając się na art. 162 k.p.c. Strona nie może skutecznie zarzucać w apelacji uchybienia przez sąd pierwszej instancji przepisom postępowania, polegającego na wydaniu postanowienia, które może być zmienione lub uchylone stosownie do okoliczności, jeżeli nie zwróciła uwagi sądu na to uchybienie w toku posiedzenia, a w razie nieobecności - na najbliższym posiedzeniu, chyba że niezgłoszenie zastrzeżenia nastąpiło bez jej winy (por. przykładowo uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2005 roku, III CZP 55/05).

Powyższe oznacza bezpodstawność apelacji i jej oddalenie na podstawie art. 385 k.p.c.

Powódka przegrała sprawę w postępowaniu apelacyjnym w całości, zgodnie z art. 98 k.p.c. zobowiązana jest do zwrotu pozwanemu celowych kosztów procesu, wynagrodzenia radcy prawnego ustalonego na podstawie § 6 pkt 5 i § 12 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 z 2002 roku ze zmianami). W sprawie zachodzi podstawa do zastosowania art. 102 k.p.c. - sytuacja majątkowa i osobista powódki, wyrażająca się przede wszystkim jej stanem zdrowia i kosztami wywołanymi tym stanem, uzasadniają odstąpienie od obciążania jej kosztami postępowania apelacyjnego.

O kosztach należnych pełnomocnikowi z urzędu za pomoc prawną udzieloną powódce przed Sądem II instancji orzeczono na podstawie § 6 pkt 5 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 1 i § 19 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 z 2002 roku ze zmianami).

SSO Robert Bury (spr.) SSO Karina Marczak SSR del. Tomasz Cegłowski